

Lausunto TEN-T-asetusuudistuksesta Euroopan komissiolle

Maakuntahallitus 14.03.2022 § 34
13/15.00.18/2022

Euroopan unionin tasolla on määritelty Euroopan laajuinen liikenneverkko TEN-T, joka koostuu solmupisteistä ja niitä yhdistävistä väylistä. Tavoitteena on luoda yksi Euroopan laajuinen ja eri liikennemuodot kattava verkko, jolla on korkeat laatuvaatimukset ja joka edistää ihmisten ja tavaroiden kestävästä liikkumisesta. Verkon väyliä ovat tiet, rautatiet sekä vesiväylät merellä ja sisävesillä. Solmukohtia ovat puolestaan lentoasemat, satamat ja kaupunkisolmukohtat. Voimassa oleva asetus on vuodelta 2013 ja asetusta uudistetaan parhaillaan. Euroopan komissio antoi ehdotuksen uudeksi TEN-T-asetukseksi joulukuussa 2021. Komissio on avannut mahdollisuuden antaa palautetta uudistuksesta. Kirjallisen lausunnon lisäksi palautteeseen voi lisätä liitetiedoston.

Asetusehdotus sisältää TEN-T-verkon määrittelyn sekä infrastruktuuriin liittyvät vaatimukset, jotka TEN-T-verkon tulee täyttää. Voimassa olevassa asetuksessa TEN-T-verkko on jaettu kattavaan verkkoon ja ydinverkkoon. Ydinverkko tulisi saada valmiiksi vuoden 2030 loppuun mennessä ja kattava verkko puolestaan 2050. Komission ehdotuksessa liikenneverkkojen määrittelyyn on tullut yksi uusi luokka: laajennettu ydinverkko nykyisten ydinverkon ja kattavan verkon rinnalle. Laajennetun ydinverkon tavoitevuosi on näiden kahden aiemman luokan välissä, vuodessa 2040.

Suomessa sijaitsevan ydinverkon radoille tai tieverkolle ei ehdotuksessa esitetty muutoksia. Rataverkolla hankeyhtiöiden oikoratalinjaukset pääkaupunkiseudulta Turun, Tampereen ja Kouvolan suuntiin on esitetty ehdotuksessa henkilöliikenteessä laajennettuna ydinverkkona ja tavaraliikenteessä kattavalla verkolla. Tieverkolla kattavaa verkkoa on laajennettu valtateiden 12, 15 ja 25 osalta. Kaupunkisolmukohtiksi ehdotetaan kaikkia seitsemää MAL-kaupunkia, mukaan lukien Lahtea. Voimassa olevassa asetuksessa Helsinki ja Turku ovat olleet ainoat kaupunkisolmukohtat.

TEN-T-verkon määrittely vaikuttaa siihen, miten asetuksessa mainittuja yhteyksiä kehitetään. Verkon kehittämiseen osoitetaan EU:n rahoitusta CEF-rahoitusohjelmalla, mutta kansallisella rahoituksella on merkittävä rooli. 2020-luvulla CEF-rahoitus painottuu ydinverkon kohteisiin ja raideliikennehankkeisiin. Rahoituskaudella vuosina 2021–2027 on mahdollista saada CEF-tukea suunnitteluun 50 % ja toteutukseen 30 % hankkeen kustannuksista. Kansallinen rahoitus tulee olla tiedossa CEF-tukea haettaessa. Toteutettavien hankkeiden tulee olla yhteiskuntataloudellisesti kannattavia (HK-suhde ≥ 1).

Valmistelija	Asian on valmistellut suunnittelupäällikkö Jaana Martikainen, puh. 044 371 9467.
Esittelijä	Maakuntajohtaja Niina Pautola-Mol
Päätösehdotus	<p>Maakuntahallitus päättää antaa seuraavan sisältöisen lausunnon: ”Päijät-Häme kannattaa asetusehdotuksen tavoitteita ja TEN-T-verkon kehittämistä. Suomi kytkeytyy Eurooppaan merkittävien väylien ja solmukohtien kautta ja nämä keskeiset yhteydet on pääosin hyvin tunnistettu TEN-T-verkkoa koskevassa asetusehdotuksessa. Päijät-Häme pitää kuitenkin tärkeänä mahdollisuutta soveltaa poikkeuksia liikenneinfrastruktuurin laatuvaatimuksissa, koska Suomessa liikennemäärät ovat keskistä Eurooppaa vähäisempiä. TEN-T-verkon väyliä koskevissa infrastruktuurivaatimuksissa olisi Suomessa hyvä huomioida liikennemäärä ja liikenteen luonne, ja toteuttaa niitä vastaava palvelutaso: toteutettavan infrastruktuurin laadun tulisi vastata liikenteen nykyisiin ja ennakoituihin tarpeisiin. Mahdollisuus hakea CEF-asetuksen mukaista rahoitusta TEN-T-verkon hankkeisiin on tärkeää, vaikka kansallisen rahoituksen rooli TEN-T-verkon hankkeissa on myös jatkossa merkittävä. On olennaista, että rahoitusta osoitetaan kustannus-hyötyanalyysin perusteella kannattaviin hankkeisiin. Päijät-Häme pitää perusteltuna, että eurooppalaisten liikennekäytävien, kuten Päijät-Hämeen kannalta keskeisten Skandinaavia-Välimeri ja Pohjanmeri-Itämeri -käytävien, määrittely tehdään jatkossa TEN-T-asetuksessa CEF-asetuksen sijaan.</p> <p>Päijät-Häme pitää tärkeänä, että ydinverkon ratayhteydet Suomessa kulkevat olemassa olevia ratoja pitkin mm. Helsingistä Lahden kautta Kouvolaan ja edelleen itään. Laajennetun ydinverkon merkintää Helsingin seudulta Kouvolaan Päijät-Häme pitää sen sijaan tarpeettomana. Ratayhteyksiä Helsingistä Itä-Suomeen voidaan nopeuttaa ja parantaa kehittämällä olemassa olevia ydinverkon ja kattavan verkon ratoja. Pidämme tarpeellisena Helsingin ja Tampereen välisen nykyisen ratayhteyden kehittämistä osana sekä ydinverkkoa että Pohjanmeri-Itämeri ydinverkkokäytävää. Täydennyksenä asetusehdotuksen rataverkkoon Päijät-Häme esittää, että Helsingistä lentoasemalle linjattu laajennetun ydinverkon ratayhteys, Lentorata, esitetään kokonaan ja kartalle piirretään myös yhteys lentoasemalta takaisin pääradalle. Tämä Lentorata-hanke poistaa nykyiseltä radalta pullonkaulan, lisää kapasiteettiä ja palvelee koko Suomen raideliikennettä.</p> <p>Päijät-Hämeen näkökulmasta valtatie 12 määrittely kattavalle verkolle myös Tuuloksesta Tampereelle ja edelleen Raumalle on hyvä täydennys. Nykyisin valtatie 12 osuus Päijät-Hämeen poikki Kouvolan ja Tuuloksen välillä on kattavaa verkkoa. Tämä kattava verkko tulisi linjata Lahden kaupunkiseudulla vanhan valtatie 12 linjauksen sijaan uutta Lahden eteläistä kehätietä pitkin. Uusi valtatie 12 Lahden eteläinen kehätie vastaa paremmin kattavan verkon infrastruktuurivaatimukseen. Päijät-Hämeen esittämät muutokset TEN-T-verkkoon on esitetty oheisessa liitteessä.</p>

Suomesta kaupunkisolmukohdiksi esitetyt seitsemän kaupunkia ovat solmineet valtion ja kaupunkiseutujen muiden kuntien kanssa maankäyttöä, asumista ja liikennettä koskevat MAL-sopimukset, joten on perusteltua esittää näitä kaupungeja myös TEN-T-verkon kaupunkisolmukohdiksi. Näillä suurimmilla kaupunkiseuduilla on hyvät mahdollisuudet edistää ihmisten ja tavaroiden kestävästä liikkumisesta. Kaupunkisolmukohdan määrittely sisältää useita vaatimuksia, jotka liittyvät vaihtoehtoisten polttoaineiden jakeluinfrastruktureihin, kestävästä kaupunkiliikenteen suunnitelmaan, komissiolle tehtävään tilastointiin, liikennemuotojen yhteenliittäntään, digitaalisiin palveluihin ja multimodaalisen rahtiliikenneterminaalin toteuttamiseen. Vaatimusten täyttymistä edistävät kansalliset ja alueelliset toimet sekä markkinat. Odotamme lisäksi vaatimusten toteuttamiseen tukea myös CEF-rahoituksen kautta.”

Päätös

Ehdotus hyväksyttiin.